

(Apponyi beszéde.)

Apponyi Albert gróf: Az a fölfogás kapott lábra, hogy a bank problémájával csak közgazdasági szempontból lehet foglalkozni és a politikai színezetet a vitától távol kell tartani. Ilyen mereven ezt a fölfogást nem osztom, mert a közgazdasági probléma, nem öncélú probléma, hanem politikai jelentőségű érdek, mert a nemzeti érdekek összességének egy fő feltétele.

Közgazdasági problémákat a politikától elválasztva akkor lehetne tárgyalni, ha csak közgazdasági és nem nemzetgazdasági problémákról volna szó. De hiszen a tudomány minden európai nyelven megkülönbözteti a társadalmi gazdaságtantól, a nemzetgazdaságtant.

Egészen mások volnának a nemzetgazdaságtan törvényei, ha az egész nemzetiséget egy összefüggő gazdasági egésznek tekinthetnők. Hogy milyen intézkedések volnának szükségessé arra, hogy az egyesek haladása megerősödjék, azt egészen másképp állapítanók meg.

Ha a nagyhatalmi érdek szempontjából alapfeltételnek tekintik a gazdasági közösség fenn tartását, akkor mi viszont a nemzeti érdek szempontjából a gazdasági függetlenséget tesszük politikai akxiománkká. A kiegyezés korának államférfiai az önálló bankra törekedtek. Igaz, hogy azért, mert akkor a jegybank tisztán osztrák jellegű volt, míg ma közelebb jutottunk a paritáshoz. Azonban az 1875-ös fuzios kormány az akkori politikai hangulat hatása alatt az önálló bankot programpontjává tette és ezt Tisza Kálmán bemutatkozó beszédében ki is emelte.

1874-ben Tisza Kálmán miniszterelnök azt mondta, hogy a bankkérdés teljesen kielégítő megoldása csak az önálló bank föllálítása. Pedig amikor az ország pénzügyi helyzete valóban igen siralmas volt. Sajnos, azóta a hatvanhetes alap hívei lassanként eltértek álláspontjuktól, sőt mindinkább hatvanhetes dogmává lett a közös bank föntartása. Egész 1874-ig senki sem vonta kétségbe az önálló bank föllállításának helyességét, csak azóta fejlődött ki a kormányképesség kritériummá, a katonai kérdések sértetlensége és a közös bank föntartása.

Nem egyszer halljuk a szemrehányást velünk szemben, hogy a bankkérdésből politikai kérdést csinálunk, holott ezt nem egyedül mi tekintjük annak, hanem a hatvanhetesek is, a politikai faktörök súlyos nyomása alatt.

A nemzetek normális létörvénye az, hogy minden ügyüket önállóan intézzék. Az európai államok közt minden kérdés elvi alapjára nézve nincsenek különbségek. A magánjogi, a kereskedelmi kodekszekben csak az árnyalatok mutatnak különbséget, de ép ez árnyalatok teszik nagygyá a nemzeti önállóságot.

Igy a jegybank kérdésében az általános elv a központi jegybank létesítéséről megvan, de a kivitelben annyi a különbség, hogy a legeltérőbb latitude-okat engedi.

Helyzetünk az önállóságot követeli és a bizonyítás azokat illeti, akik ezzel ellenkezően akarnak cselekedni. (Zajos taps a baloldalon.) Érthetetlen, hogy miért kell Magyarországnak a jegybank nagy kérdését más állammal együtt intéznie.

Mikor a pénzügyi és gazdasági hatalom teljességének megtartásáról van szó, naivság azt hinni, hogy még a bank vezetőségének előterjesztésére is az osztrák politikusok fölhangynak ellenállásukkal. Ez a formula csak arra jó, hogy a kormány teljes vereségét lepleze. Azok az intézkedések, melyek a javaslatbanakéttörvényhozás beleszólását körvonalozzák, nemcsak házszabálysértést vagy klotürt foglalnak magukban, de egyenesen az obstrukciót akarják fölhasználni arra, hogy minden változtatás a bankügy mostani állapotán lehetetlenné váljék. A pénzügyminiszter ennek a formulának a kieszelésével teltett a legzseniálisabb obstruktorok leleményességén is. Ez a formula csorbitja a főrendiház alkotmányos jogkörét s ellenkezik azszal az elvvel, hogy házszabályt nem lehet törvény útján módosítani. S mindez nem egy nagy, nemzetmentő cél érdekében történik, amikor talán menthető volna, hanem egy üres látszat kedvéért: a kormány akarja így győzelmet bizonyítani. Pedig ez nem győzelem, hanem kudarc, mely arra sarkalja a független ségi pártot, hogy még szilárdabban kitarson a gazdasági önállóság követelése mellett. (Szakadatlan taps és éljenzés. A szónokot az egész baloldal lelkesen ünnepli, a képviselők köréje tödülnek s egyenként üdvözlík, köztük Andrássy Gyula gróf is.)

A baloldaltól addig kiáltoztak szünet után, míg azelnök végre csakugyan felfüggeszti az ülést.

(Tüdös János beszéde.)

Szünet után Tüdös János beszédének holnapra való halasztását kérte. A jobboldal ezt ellenezte, mire az elnök elrendelte a szavazást s a képviselők megszámolását. Hetvenketten a halasztás ellen, negyvenegyen mellette szavaztak s így Tüdös belekezdett beszédébe. Azt hangoztatta, hogy a többséget nem az ország gazdasági érdeke, de politikai megalkuvás vezet, mikor ellene van az önálló banknak.

Az elnök bejelentette, hogy több képviselő indítványt nyújtott be hozzá az üléseknek egy órával való meghosszabbítása iránt. Az indítványra a holnapi ülés végén fognak szavazni és határozni.

Az ülés két órákor végződött.

Szeged és a légszeszgyár pörei.

— Kiutalták a visszatartott birságpénzeket. —

(Saját tudósítónktól.) A szegedi légszeszvilágítási részvénytársaság Szeged város közönsége ellen három rendbeli birság visszatérítése iránt pört indított. Most aztán ebben a pörben — a fölperes részére két egybehangzó bírósági ítélet alapján — megítélt összeget, járulékaival együtt, Rósa Izsó dr fölperesi ügyvéd kezéhez a város tanácsa pénteken délelőtt tartott teljes ülésebből kiutalványozta.

1904 június tizennyolcadikától 1910 december harmincegyedikéig terjedő idő alatt negyvennyolc esetben levont a város a légszeszvilágítási részvénytársaság járandóságából százharmincötezerhatszáznegyven korona öt fillért. Ennek időközi takaréktári kamatai — mint-hogy a város tanácsa a levont összegeket gyümölcsözőleg elhelyezte — kitesznek huszezeröttszáznegyvennyolc korona hatvan fillért.

Az első pörben megítéltetett tőkében hétezerhatszáz korona; ennek 1910. december harmincegyedikéig eső ötszázalékos kamatai: ezerkilencszázkilencvenhat korona öt fillér; *perkölttség*: négyszázhuszonhárom korona.

A második pörben megítélt tőke: tizenkilencezerkilencven korona öt fillér; ennek 1910 december végéig eső ötszázalékos kamata: négyezernyolcszázegy korona hatvanhat fillér; *perkölttség*: hatszáznegyven korona.

A harmadik pörben megítélt tőke: nyolcvanhatezerhatszáz korona; ennek 1910 végéig eső ötszázalékos kamata: tizenkétezerháromszázhétvenkét korona hatvanhat fillér; *perkölttség*: ezerkétszáz korona.

Kiutalványozott tehát a tanács megítélt tőkében: száztizenháromezerháromszázkilencven korona öt fillért; ötszázalékos kamatokban: tizenkilencezerszázhetven korona harminckilenc fillért; *perköltség*ekben: kétezerkétszázhatvanhárom koronát.

A megítélt összegeken felül történt további levonások összege: huszonkétezerháromszázötven koronát tesz ki. Ezt az összeget is, mint levont tőkét, kiutalványozta a város tanácsa, egyben pedig utasította a számvevőséget és a könyvvivői tisztséget, hogy folyó évi január elsejétől a kifizetés napjáig eső ötszázalékos kamatokat, valamint a pörön kívüli huszonkétezerháromszázötven korona levont tőkének a kifizetésig esedékes ötszázalékos kamatait állapítsa meg s ezt az összeget is első sorban a takaréktári kamat-maradvány terhével, a többi részét pedig a rendkívüli alap terhével fizesse ki.

Tudomásul vette a város tanácsa, hogy az első számú pörben hozott másodbirósági határozat ellen Turóczy Mihály dr tisztí főügyész főlebbezéssel nem élt. A második és harmadik számú pörben hozott másodbirósági ítélet ellen beadott főlebbezés folytán föntartja a város tanácsa azt a jogát, hogy ha a város közönsége pörnyertes lenne, e pörök kielégítésére a most kiutalványozott összes tőkéket és járulékait a fölperes részvénytársaságtól visszaszerzhesse.

Az ezekre a pörökre vonatkozó hatósági intézkedéseket a törvényhatósági bizottság legközelebbi közgyűlésének a város tanácsa bemutatja és azoknak jóváhagyását kéri.

A hidvám, mint forgalmi akadály.

— Elmondta Fényes Marcell. —

— Összehasonlítást téve Szeged és Szegednél a lakosság száma tekintetében sokkal kisebb vidéki városok között, rögtön szembetűnik Szeged kereskedelmi életének élénktelensége. Szinte csodálatos, hogy Szeged belső területén aránylag mennyire pang a kereskedelem, mennyire kisebb a forgalom, mint Ujvidéken, Aradon vagy másutt, egész sereg kis vidéki városban. Pedig a kereskedelmi szellem, az üzleti élet iránt való fogékonyság, a vállalkozási kedv. Szegeden sem hiányzik az emberek-ből s a szakavatottság sem kisebb, mint azoknak a kisebb vidéki városoknak a kereskedőembereié. Más okokban kell hát keresnünk Szeged kereskedelmi életének élénktelen voltát, speciális körülményekben, olyanokban, amelyek első sorban várospolitikai rendelkezésekkel állanak összefüggésben.

— Szeged kereskedelmi forgalmának pangása abból a jelenségből indul ki, hogy a Szegedhez közelálló vidék forgalma nem a városban centralizálódik. Az, hogy a környezet térképileg, közigazgatásilag Szegedhez tartozik, a kereskedelmi élet terén nem igen érezhető. Pedig igazi haszna a városnak csak abból lehet, ha az egész környezetet be tudja hozni, be bírja kényszeríteni a városba akkor, amikor üzletéről van szó, vagyis amidőn a tanyai lakosság értékesíteni akarja az árucikkeit és egyidejűleg vásárlásokat is akar tenni. Mert a kölcsönös-ség elve uralkodik a kereskedelmi életben s ugyanakkor, amidőn én a portékámon tulajdok, arról gondoskodom, hogy hol lehetne beszereznem azt, amire viszont nekem van szükségem. Már pedig a szegedi kereskedő-üzletek forgalmának legnagyobb részét a környéknek az a lakossága teszi, amely Szegedre hozza be a termelvényeit eladás végett. De mennyien vannak, akik a Szegedhez tartozó területeken lagnak és ennek ellenére mégsem Szegedre keresik föl, — aminek sokféle oka van. Egyik ok az is, hogy ezeknek a területeknek nem Szeged alkotja az igazi közép-pontját. Miért? Mert Alsótanyán vannak részek, amelyek sokkal közelebb fekszenek Szabadkához, a lakosságnak tehát rövidebb utat kell megtenni odáig. S így előáll az a szinte komikus helyzet, hogy Szegedről, Szeged területéről, a Szegedre adózó lakosság Szabadkára viszi értékesíteni a holmiját. És tulajdonképen igaza van, mert ha Szegedre jönne, a kocsiját még korán este kellene utnak inditania, Szabadka felé pedig ráér hajnalban, mert az ut közelebb esik. Ezt különben már belátta a város s igyekezett is segíteni rajta a tanyai vasut kérdésének megoldásával, de ez a megoldás egyelőre még csak papirosan van meg.

— Szeged élénktelen kereskedelmének oka tehát egyrészt abban keresendő, hogy a szegedvidéki forgalom nem Szegeden centralizálódik. De megnehezíti ezt még egyéb körülmény is — s ez az, ami a várospolitikai rendelkezéssel van összefüggésben — : a hidvám.

— A közúti hidon fizetendő vám igen sok, áruval megrakott tanyai kocsit visszatart attól, hogy a városba jöjjön. Mert a vám illetekeket még csak el viselnék valahogy a Torontálmegeye felől érkező eladók, de a vám- és hidpénz együttesen, a parsztság szempontjából, már elég nagy összeget tesz ki. A hidon külön kell fizetni a személyekért és külön kocsi-ra fölrakot árukért. Ez az összeg negyvenötven fillérre emelkedik, de emelkedik még nagyobbra is, ha a kocsi kettőnél több személy ül. A hid-